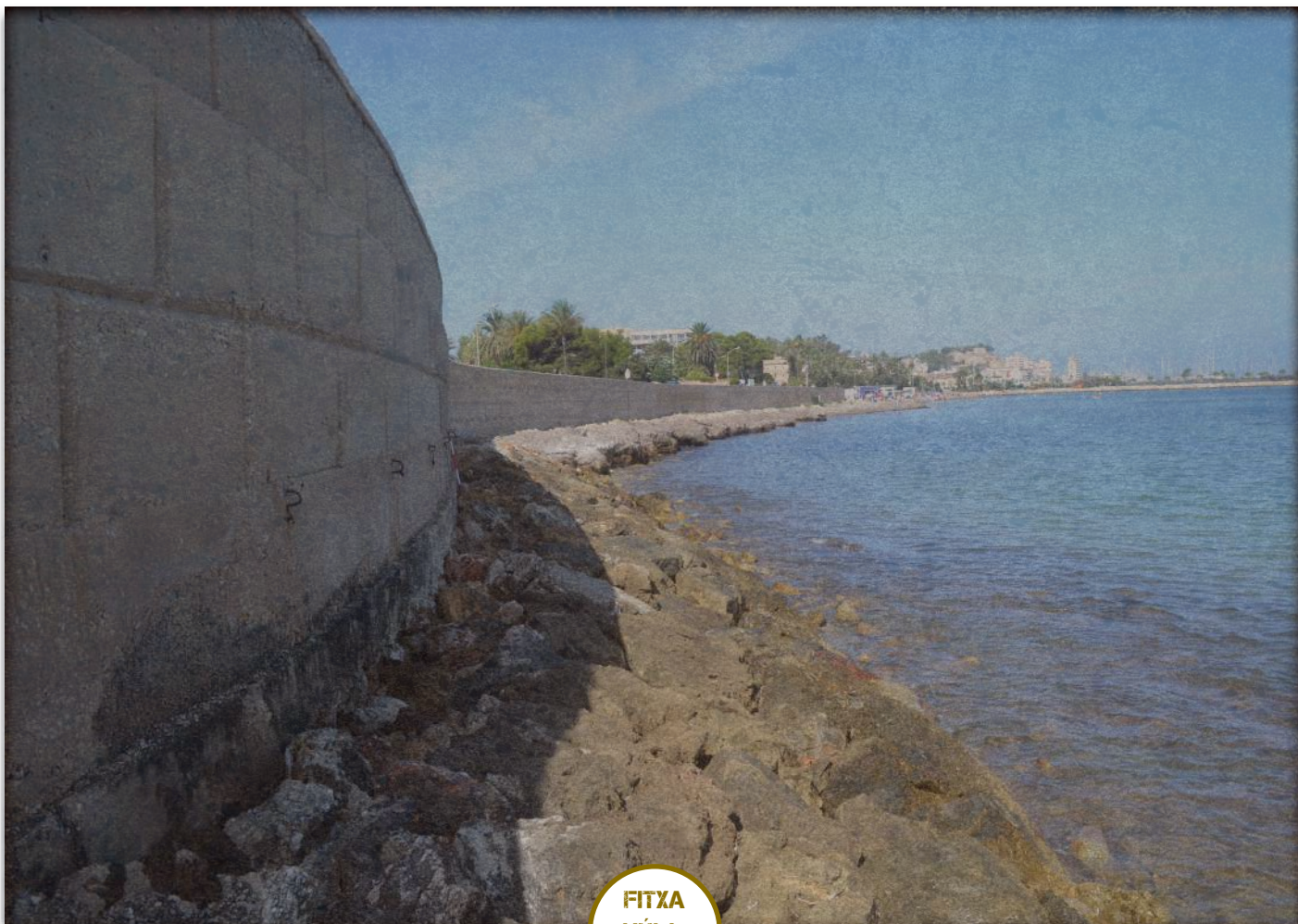

FITXA
NÚM.:
009

**IMMOBLE:
NIU DE METRALLADORES DE
LA MARINETA CASSIANA-ROTA D'ESCOLANO.**

REF:

PARTIDA/EMPLAÇAMENT: PLATJA SANTA ANNA.

TIPOLOGIA:

NIU DE METRALLADORES DE LA MARINETA CASSIANA-ROTA D'ESCOLANO.

CRONOLOGIA: INICIS DE 1937.

ÍNDEX DE PROTECCIÓ: B.R.L.

LOCALITZACIÓ: Accés des del passeig marítim de la Marineta Cassiana, a l'altura de la finalització del parc que rep el mateix nom.

COORDENADES GPS: X 38'833248 Y 0'125154

COORDENADES UTM: X 771,276,66 Y 4,302,912,81

ACCESSIBILITAT: Per tal d'observar en primera persona els vestigis del niu de metralladores de la Marineta Cassiana cal desplaçar-se entre els blocs de pedra que conformen la mena d'escullera que protegeix els fonaments del passeig marítim, pel que l'accés és només apte per a gent d'àgil mobilitat.

PROPIETAT: Estat. Domini Públic Marítim Terrestre (DPMT).

CRONOLOGIA: Segons Emilio Oliver Sanz de Bremond (2017: 61) és a inicis de 1937 quan es construeixen els nius de metralladores de la ciutat de Dénia. La problemàtica que comporta aquesta cita és la seua imprecisió: en primer lloc, la paraula «inicis» pot ser subjectiva a l'hora de determinar durant quins mesos es van construir els nius de metralladores. I és que a «inicis» de 1937 encara que no s'havia creat l'òrgan que regularia la construcció dels mateixos (la Defensa de Costes). Exemples com el de la veïna Oliva demostren que les fortificacions anteriors a l'arribada dels enginyers de la Defensa de Costes són de molt baixa qualitat, com en el cas del Clotal (Vergel 2021). No obstant, els casos de Dénia presenten fàbriques consistentes i amb bons acabats a més de plantes exactament iguals que les d'Oliva (Aigua Morta i Molinell - Santa Anna i Deveses). La diferència entre aquestes és la fàbrica amb graves que es construeix a Oliva front a la de còdols de riu de Dénia, aparentment més rudimentària. Les fonts documentals a Oliva ens il·lustren del moment de la construcció de les casamates, a partir de mitjans del 1938. A Dénia queda la incògnita, però de moment podríem concloure que el fet que ambdós municipis compartisquen casamates amb la mateixa planta sembla indicar que les seues obres foren dirigides pel mateix personal. Més encara si tenim en compte la cita d'Emilio Oliver, en la que es recalca que els nius de Dénia són dissenyats per enginyers (2017: 61). A Oliva sabem que ho feu la Defensa de Costes, i a Dénia també pensem que seria el més probable, encara que per a això deuríem allargar els «inicis de l'any 1937» d'Emilio Oliver fins almenys el 12 de juny del mateix any, moment en què es crea la institució reguladora.

En acabar la Guerra Civil Espanyola, davant una possible entrada en la Segona Guerra Mundial, la dictadura franquista elaborà un inventari que arreglegava les construccions de Defensa de Costes. Finalment no s'hi produiria l'entrada en qüestió, pel que les casamates quedarien abandonades fins els nostres dies.

DESCRIPCIÓ DEL BÉ: Entre els blocs que conformen la mena d'escullera que protegeix els fonaments del passeig de la Marineta Cassiana, a l'altura del parc que rep el mateix nom, es poden observar, dispersos, diversos vestigis del niu de metralladores de la Marineta Cassiana-Rota d'Escolano. Actuen com un bloc més dins la barrera de protecció, amb grandàries des dels 1'8 x 1'7 x 0'8 m fins a altres més menudes de tan sols unes desenes de centímetres. En la mateixa paret que actua com a talús del passeig marítim s'observen en un punt concret, adherides, restes de l'anomenat «formigó republicà» que caracteritza la fàbrica dels nius de metralladores, pel que seria en aquest punt concret en el que es trobaria la casamata.

USOS I FUNCIONS: Els nius de metralladores tenien la funció principal de protegir les costes republicanes front a qualsevol tipus d'atac franquista, feixista o nazi. On acabava l'angle de tir d'un d'aquests començava el del seu costat, de manera que cobrien completament la línia de costa. Les funcions rutinàries, no obstant, eren de vigilància, sobre les quals devien realitzar un informe diari i fer-lo arribar a l'organisme de Defensa de Costes, del qual depenien. Podien arribar a suportar fins 550 kg/cm² (Fernández Guirao 2008: 172).

OBSERVACIONS: -.

ADDENDA DESCRIPCIÓ:

Materials: L'únic material conservat en la casamata de les Deveses I és l'anomenat formigó "republicà": una mescla de terra, calç i còdols rodats de riu reforçats per vares de ferro. La quantitat de calç és generosa, formant una argamassa força dura i compacta per poder resistir els impactes d'explosius o altre tipus d'armament enemic.

Fàbriques: Sols s'observa l'anomenada fàbrica de formigó "republicà", de bona qualitat i homogènia en la totalitat de la construcció, conformada per un morter amb abundància de pòrtland o calç, depenent dels casos, còdols de riu de petita i mitjana mida i en ocasions, roques angulars de gran mida i ceràmiques. En ocasions presenta un recobriment o enlluït de formigó fi, amb graves de mida mínima. La tonalitat és negrosa en la majoria dels exemples per la humitat generada pel contacte freqüent amb l'aigua salada de la mar.

Dimensions: Dimensions àrea: -.

Alçària màxima estructures des del nivell del sòl: 0'8 m.

Dimensions estructures individualitzades:

- 001 mur: Llargària: 1'2 m. Amplària: 0'65 m. Alçària: 0'6 m.
Descripció de la fàbrica: En aquesta resta rectangular de «formigó republicà», que aparentment es correspon amb un caixó d'encofrat complet, observem una fàbrica en la qual destaquen els còdols de riu, però també és alt el nombre de graves grosses que reforcen la mescla de pòrtland i arena. Són abundants els còdols de riu de mides mitjanes, i també les pedres angulars de la mateixa mida. S'hi observen algunes ceràmiques informes de cocció oxidant incrustades. El color és grisenc, i l'aspecte, robust. No queden vestigis de ferro.
- 002 resta exempta: Llargària: 1'55 m. Amplària: 1'3 m. Alçària: 0'55 m.
Descripció de la fàbrica: En aquest cas, el «formigó republicà» destaca per l'abundant quantitat de còdols de riu de petita mida. No s'hi distingeixen graves ni pedres rectangulars, ara bé, les incrustacions de ceràmiques apareixen de forma freqüent. Vares de ferro recorren l'interior de l'encofrat.
- 003 resta exempta: Llargària: 1'6 m. Amplària: 0'6 m. Alçària: 0'6 m.
Descripció de la fàbrica: «Formigó republicà» d'aspecte tosc i ferm amb color grisós accentuat per la humitat. Respecte als components, destaquen tres grans pedres angulars entre les diminutes graves i còdols de riu de petita i mitjana mida. També s'hi troben petites ceràmiques disperses. Sense restes fèrries.
- 004 resta exempta: Llargària: 1'8 m. Amplària: 1'7 m. Alçària: 0'8 m.
Descripció de la fàbrica: «Formigó republicà» en el qual destaca la quantitat de graves utilitzada. També hi són presents els còdols de riu de mida mitjana i algunes intrusions ceràmiques. Sense restes fèrries. Color gris ennegrit per la humitat.

FONTS DOCUMENTALS:

«A comienzos de 1937 los ingenieros militares trazaron un plan de defensa de costas. Todas las playas de Marinas, Bovetas y Palmares fueron elegidas para el emplazamiento de refugios para nidos de ametralladoras. En las escolleras Norte y Sur (en ésta frente a su comienzo) se construyeron igualmente dichas defensas; en la parte de las Rotas solo se instalaron unos pocos (la parte arenosa era más apta para los desembarcos). Sin embargo, para la defensa artillera eran las Rotas, estratégicamente, más aptas para la instalación de baterías de largo alcance». (Oliver Sanz de Bremond, E. (2017): *La Guerra Civil Española*, p. 61).

FONTS ORALS: «Jo vivia a les Rotes i allí hi havia un antiaéreo... jo vaig treballar allí de manobre... estava apuntat a la col·lectivitat... Mon pare també treballava en eixe assunt, perquè per tota la vora de la mar van fer nius d'ametralladores: allà a Escolano, per la cantera; a allò dels Patos, un altre; a la terrassa del Pegolí, per la mar, pues van fer un muro i un tall ample per a que s'amagaren dins els soldats. Allí dalt els canyons, hasta que van a on està Diego Mena». Francisco Espí Llopis. (Seser Pérez, R. (2019): *Història i Memòria. La Guerra Civil a Dénia*, Dénia, p. 151).

BIBLIOGRAFIA:

- OLIVER SANZ DE BREMOND, E. (2017): *La Guerra Civil Española 1936-1939 vivida en una ciudad de la retaguardia republicana, Dénia* (edició facsímil).
- SESER PÉREZ, R. (coord.) (2019): *Història i Memòria. La Guerra Civil a Dénia*, Dénia.
- VERGEL DOS SANTOS, A. J. (2021): «Primera investigació sobre les casamates a Oliva», en *Cabdells*, 19, 113-145.

ESTAT ACTUAL: Actualment, les restes del niu de metralladores es troben disperses entre la mena d'escullera que protegeix la cimentació del passeig marítim de la platja de la Marineta Cassiana a l'altura del parc que rep el mateix nom. Es tracta d'un tram en el qual l'aigua colpeja directament aquesta escullera, sense possibilitat de trànsit de vianants. A 1.550 metres cap al nord es troba el niu de metralladores de l'Escullera Nord.

OBSERVACIONS: -.

DADES ADMINISTRATIVES (Si escau).

DADES CADASTRALES: Cadastre 1950.

Polígon:

Fulla:

Parcel·la:

Parcel·les adjacents:

ESTAT DE CONSERVACIÓ. Índex conservació 5 (Ruïnes).

OBSERVACIONS: L'aigua salada de la mar, mitjançant la corrosió, contribueix a la més ràpida erosió de les restes del niu de metralladores.

RECOMANACIONS: Cartell explicatiu en el passeig marítim.

MATERIAL GRÀFIC: Cartografia, planimetria, material fotogràfic.

CARTOGRAFIA:

- Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.
- Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1983.
- Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.
- Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.
- Mapa 5. Vol Americà 1956.
- Mapa 6. Oficina Virtual Cadastre.
- Mapa 7. I.C.V. Visor Generalitat.
- Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

PLANIMETRIA.

- M.G.P. 001.
- M.G.P. 002.

ARXIU MEMÒRIA GRÀFICA:

- A.M.G.001.
- A.M.G.002.
- A.M.G.003.
- A.M.G.004.
- A.M.G.005.
- A.M.G.006.
- A.M.G.007.
- A.M.G.008.

ALTRES RECURSOS

(Dron, pèrtiga, ortofoto, plantes etc.).

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

DÉNIA
CITY OF GASTRONOMY

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

REDACTOR: ANTONI. J. VERGEL.

COL·LABORADORS:

DIRECTOR PROJECTE: JOSEP. A. GISBERT.

DATA FITXA: SETEMBRE, 2021.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Designated
UNESCO Creative City
in 2015

GENERALITAT
VALENCIANA

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 1. Instituto Geográfico Nacional. 1900.

Mapa 2. Instituto Geográfico Catastral. 1883.

Ajuntament de Dénia

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

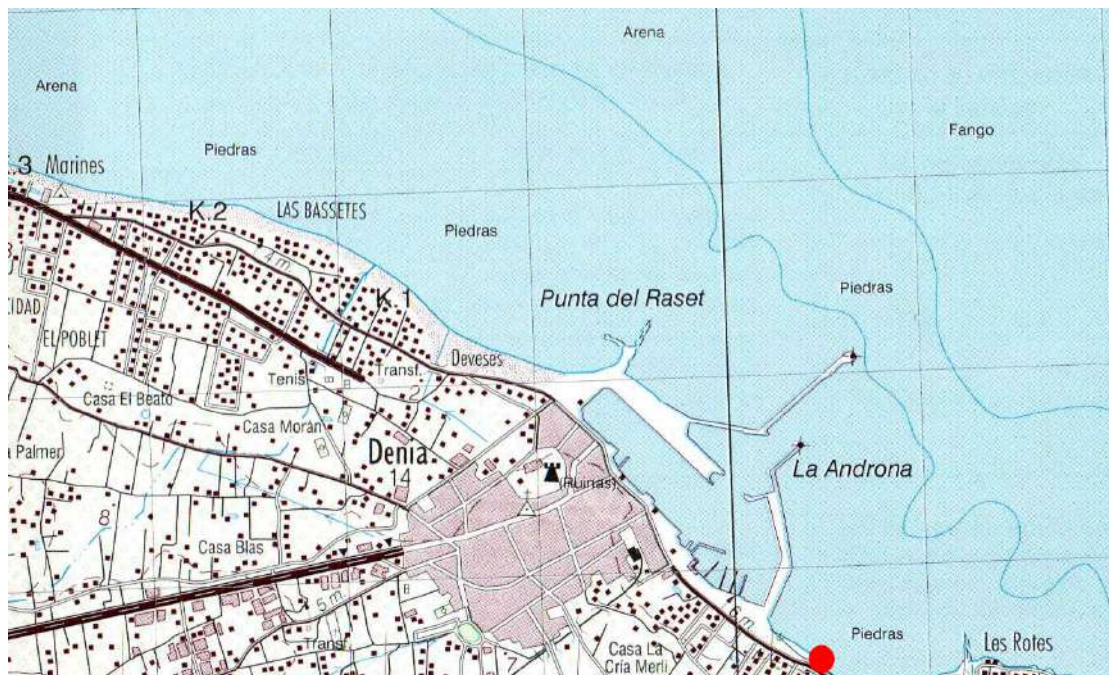
Designated
UNESCO Creative City
in 2015

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria de Participación,
Transparencia, Cooperación
y Calidad Democrática

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 3. Cartografía Militar de España. 1:50.000.

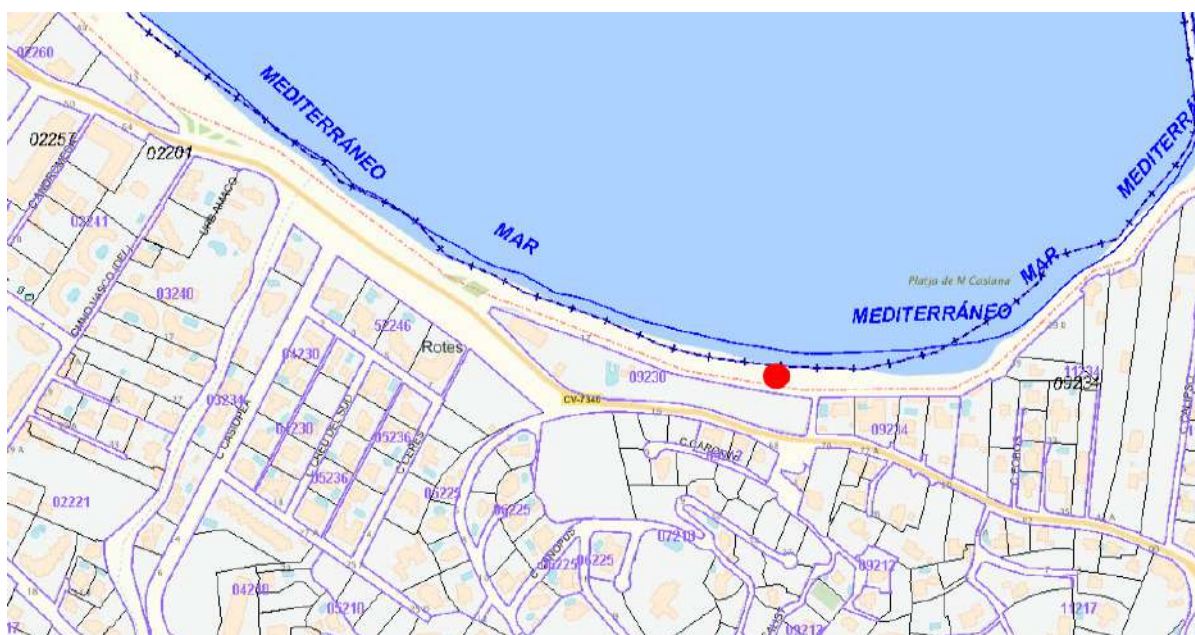

Mapa 4. Mapa Topográfico Nacional de España. 1:25.000.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

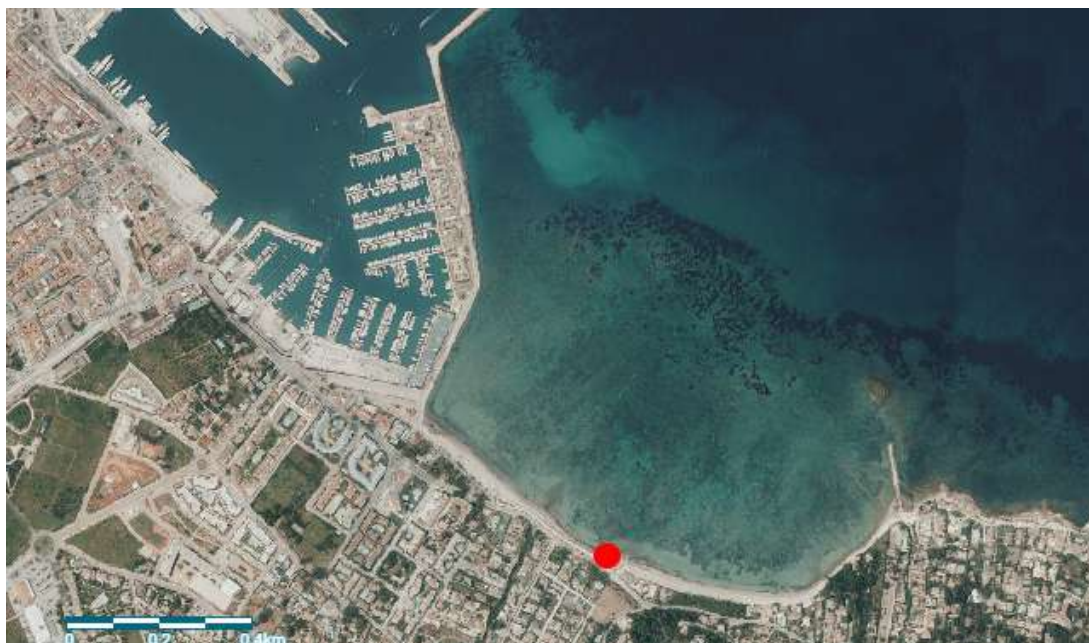

Mapa 5. Vol Americà 1956.

Mapa 6. Oficina Virtual del Cadastre.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

Mapa 7. I.C.V. Visor Cartogràfic de la Generalitat Valenciana.

Mapa 8. Casamates de Dénia: situació.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 001. Vista general nord. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

A.M.G. 002. Vista general sud. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 003. Estructura 001. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

A.M.G. 004. Estructura 002. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

[PEU PLÀNOL/MAPA/I·L·L·USTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 005. Estructura 003. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

A.M.G. 006. Estructura 004. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

[PEU PLÀNOL/MAPA/IL·LUSTRACIÓ/MATERIAL GRÀFIC/MATERIAL FOTOGRÀFIC].

A.M.G. 007. Vestigis dels taulons de l'encofrat. Casamata Marineta Cassiana-Rota d'Escolano.

A.M.G. 008. Vestigis del punt exacte on es situaria el niu.